

posted by Willant on 23. december 2013 - 20:22
23.12.2013 - posledná úprava článku.

[Doba Pilíšskeho opátstva a Pavlínskej rehole](#) [1]

Záhada benediktínskeho kláštora - Úryvok z monografie Gregora Papuška Mlynky a okolie ? Archívy nám zatiaľ len veľmi málo prezradili o benediktínskom kláštore, ktorý kedysi stál pod Pilíšom. Vieme o ňom len toľko, že v roku 1184 bolo vidno už iba jeho zrúcaniny. Bolo by dobre vedieť: kto a kedy ho postavil?

„Túto najstaršiu dosiaľ existujúcu mníšsku rehoľu založil sv. Benedikt z Nursie (asi 480 - asi 550) v roku 529. Prvý benediktínsky kláštor bol postavený v Taliansku na vrchu Monte Cassino. Významné bolo vo Francúzsku clunyské opátstvo. U nás knieža Gejza r. 996 daroval benediktínskej rehole Pannonhalmu. Štefan I. a jeho následníci im darovali obrovské majetky.”

(Új Magyar Lexikon, Budapest 1960. Zväzok 1., s. 285. Heslo: Benedek-rend.) Tak o tom hovorí *Nový maďarský lexikón*. Keď arpádovskí panovníci tak podporovali benediktínskych rehoľníkov, potom kto mohol zručiť kláštor pod Pilíšom? Kto prinútil podpilíšskych benediktínov, aby svoj kláštor opustili?

Posledné roky *Veľkej Moravy*, na území ktorej tento kláštor stál, boli veľmi rušné. V roku 906 vo výprave proti Maďarom v bitke pri Dunaji padol kráľ *Mojmír II.* a jeho brat, knieža *Svätopluk II.* Ríša ostala bez centrálnej moci, nastal v nej zmätok. Pokúsme sa logicky uvažovať. Ako to tu vlastne mohlo

by??

Ma?arské bojové jazdecké družiny tu neza?ali hne? stava? kostoly a kláštory, ve? boli pohania. Po kres?anskej Európe sa vtedy údajne takto modlili: „*Od šíпов Ma?arov, ochra?uj nás, Pane!*” Knieža *Gejza* a ešte aj *krá? Štefan I.* museli tvrdo, oh?om a me?om bojova?, aby svoj ?ud zachránili od skazy a obrátili ho na kres?anskú vieru. Staré pohanské zvyky sa ?ažko poddávali a taký benediktínsky kláštor mohol by? pre nich ?erveným súknom. ?o sa to teda asi mohlo sta? s tým našim benediktínskym kláštorom? Pravda, viac by stála taká stará dobová listina z X. storo?ia so zmienkou o tomto kláštore, než naše prázdne úvahy. Možno raz na ?u dakto z našich Pilíšanov natrafí.

Pilíške opátstvo a Pavlínska reho?a

Omnoho viac toho vieme poveda? o *cisterciánskom kláštore*, sídle *Pilíškeho opátstva*, ktorý sa za?al stava? v roku 1184 a stál tu - s výnimkou malej epizódy - nenarušený až kým ho turecké vojská v roku 1541 nepodpálili a definitívne nezni?ili. Ale nepredbiehajme udalosti.

Cisterciánska mníšska reho?a svoje meno dostala od miesta svojho prvého kláštora. Ten bol založený vo *Francúzsku*, v meste *Citeaux* (po latinsky *Cistercium*) v roku 1098. Bola to vlastne rímskokatolícka reho?a. Zo za?iatku sa zaoberali predovšetkým obrábaním pôdy a záhradníctvom, ale od 16. storočia už iba výu?bou a kázaním slova božieho.

Pilíšski reho?níci pochádzajú z vetvy *Clara-Valliskej* (t. j. z *Clara-Vallisu* v roku 1131 vznikol kláštor *Carus-Locus* v *Burgundii*, z toho v roku 1136 vznikol kláštor v *Acey*, tiež v *Burgundii*, a nakoniec z toho posledného 27. mája 1184 bol založený kláštor *Pilíš* v *Bezpremskej cirkevnej župe*). Pod *Pilíš* sa dostali nasledovne: K uhorskému krá?ovi **Belovi III.** (1173-1196) v roku 1183 z *Francúzska* prišlo posolstvo s prosbou, aby krá? zabezpečil v Uhorsku pre cisterciánov také isté práva, ako pre ostatných reho?níkov. Krá? si ich vypo?ul, a v nasledujúci rok, 27. mája vyzna?il pre ich budúci kláštor miesto *tesne pod Pilíšom*, hlavným štítom *Pilíškeho pohoria*, na mieste tamojšieho benediktínskeho kláštora. Potom cisterciáni benediktínsky kláštor ?iasto?ne

rozobrali a zamurovali do stien svojho nového kláštora.

Ak sme vyššie uvažovali o tom, *kto ten benediktínsky kláštor mohol zrúca?*, tak po tejto vete už ani presne nevieme, nako?ko bol ten kláštor zrúcaný, ?i vôbec bol zrúcaný, alebo len opustený. Dos? na tom, že na jeho mieste, ?iasto?ne aj na jeho základoch a z jeho rozobratého muriva bol postavený nový *cisterciánsky kláštor*, a okolo neho postupne aj celý rad hospodárskych budov. Tak vzniklo cisterciánske *Pilíške opátstvo*.

Asi o 65 rokov neskôr, okolo r. 1250 sa tu sformovala aj *Pavlínska reho?a svätého kríža*. Na základe Eggererovej práce „*Fragmen Panis Corvi*” (Mon. Strig. I., ? 456., s. 363-364.) o založení *Pavlínskej rehole* vieme, že *ostrihomský kanonik Eusebius* s niekolkými svojimi druhmi sa utiahol do trojitej jaskyni *Pilíša*, blízko dnešného *Pilíškeho Santova*: „...ubi ca 1250 Ecclesiolam modicam s. Crucis in Pilisio dictum erexit, cui tardius adiecit monasterium funditus, sub in Turcis derolatum”.

Teda pavlínski pustovníci si založili svoju reho?u hne? po plienení *Tatárov*. S týmto tvrdením súhlasí aj najnovšia odborná literatúra, opierajúca sa o tzv. *Pavlínsky kódex*, napísaný okolo r. 1520. Po *tatárskom plienení* krajina sa pomaly za?ínala spamäta? z pohromy. Krá? **Belo IV.** údajne rád chodil do okolia

pilíškeho cisterciánskeho kláštora na poľovačky. V roku 1270 sa tu stretol s pavlínmi, ktorí už vyše 20 rokov žili v jaskyniach a živili sa korenkami a lesnými plodmi. Zútoval sa nad nimi a daroval im svoj poľovnícky dom, ktorý stál neďaleko cisterciánskeho kláštora, aby sa doňho nasťahovali. To bol prvý „kláštor“ pavlínov, stredisko Pavlínskej rehole, ktorá sa nazvala neskôr rehoľou svätého kríža.

S menom Rehole pilíškeho svätého kríža (Pilis Szent Kereszt) sa prvýkrát stretneme v roku 1291 v prepise listiny biskupa **Pavla** z r. 1263 o povolení úinkovania pustovníkov na území biskupstva. Listiny z r. 1309 a 1341 ich tiež nazývajú „pustovníkmi svätého kríža“ (Gyrfy Gy.: Adatok a pilismegyei

monostorok

Ďažko súdiť, kde ten poľovnícky dom asi mohol byť. Miera „neľaleko” je aspoň taká presná, ako tá druhá, v tej dobe často používaná: „Ďo by kameňom trikrát dohodil”. Mohlo by to byť aj na mieste dnešného mlynskeho kostola, hoci to je skôr veďa ako neľaleko. Pavlíni totiž, po vyhnaní Turkov si vyľadali svoje bývalé kláštory znížené poľas tureckej nadvlády, a na ich mieste si stavali kaplnky, neskôr kostoly.

Poznáme listinu z r. 1725, v ktorej sa píše: „*Reverendi Patres ordinis S. Pauli primi Eremitae Pesthini In Pilisiensibus Sylvis habent rudera Monastery Sanctae Crucis,*” (ÁL. 2. Acta Pol. Mirc. Ant. 1725 No 15.) ktorá odzrkadľuje už tento stav. Pavlíni si v roku 1757 na mieste údajne svojho bývalého kláštora (!) skutočne dali postaviť kaplnku. O osem rokov neskôr, r. 1765 prior peštianskeho konventu pavlínskej rehole na miesto tejto kaplnky dal postaviť kostol, ktorý v roku 1766 bol dostavaný a stojí tu podnes. Nevyzerá to však na miesto bývalého kláštora, skôr by to mohlo byť miesto niekdajšej dediny Pilíš. Mohol tam stáť kedysi kláštor pavlínov? Sotva.

Podozrenie len posilľuje skutočnosť, že po tureckom období, hneď v prvých rokoch 18. storočia sa tu stala vec, ktorá nebola celkom v kostolnom poriadku. *Peštianski pavlíni si totiž prisvojili kláštor cisterciánov s celým jeho okolím. A to spôsobom viac než divným, i keď toho ľasu najvyšším súdom podporeným.*

A je tu ešte jedna zaujímavosť. Pôvodný kláštor pavlínov totiž mohol stáť aj na kopci medzi druhým a tretím majerom veďa pomázskej cesty. V pamäti Pilíšanov, resp. Mlynčanov, sa meno tohto miesta zachovalo ako „*pútský kostel*”. Teraz je *tam hôrka, ale naši pradedovia kedysi v 18. storočí tam mohli vidieť ešte múry toho kostola. Nebol to náhodou ten pavlínsky kláštor?*

Keď po 2. svetovej vojne, kedysi v 50-tych rokoch, pri tomto mieste kopali základy pre hydinárske krmníky, natrafili na *murované základy a rôzne stopy niekdajšieho obývaného miesta*. Navyše toto miesto v *Archíve Peštianskej župy* má aj pomerne bohatú literatúru. (Sashegyi Sándor: Újabb adatok a pilisi Szent Keresztről elnevezett Pálos kolostor helymeghatározására. PML. Lelt. sz.: 3717 a 3912, ako aj A pilisszentkereszti Pálos kolostor-pusztatemplom.) O tom kostole vedeli Pilíšania a vedel o ňom aj *Sándor Sashegyi*. Je to možné, že by o ňom len práve pavlíni nebolí vedeli? *Preľo si tam nepostavili kaplnku?* Hľadá, opäť jedna záhada, ktorú by mohol niekto v budúcnosti rozuzliť. To sme sa však dostali až k udalostiam, ktoré už budú patriť

k počiatočkom histórie znovuzaloženia Pilíša, dnešných Mlynkov. Vráťme sa preto k stručnému predstaveniu ďalšieho osudu cisterciánov.

Kláštor a jeho obyvatelia skoro po založení *Pilíškeho opátstva* sa stali tak významnými, že napr. pilíškeho opáta rímsky pápež občas vyznačil za sudcu alebo vyšetrovateľa v rôznych cirkevných sporoch takých vysoko postavených cirkevných hodnostárov, ako bol vacovský biskup, päkostolský biskup atď. *Pilíšky opát neraz zastupoval Uhorsko ako poslanec uhorského kráľa*. Tak napr. aj 23. februára 1226 „Svätomartinský opát a nemocníný prior Ján pred *pilíšskym opátom* a belehradským prepoštom ako pred pápežom vyslanými sudcami, sa dohodnú...”, (A pannonhalmi Szent Benedek-rend története, Pannonhalmi főapátság I., s. 372., 1. 82.) alebo 11. júla 1226 „Pápež Honorátius III. poverí vacovského biskupa, *pilíškeho opáta* a peštianskeho hlavného dekana,... aby vyšetrili... a aby predvolali stránky na Vianoce pred apoštolskú stolicu.” (A pannonhalmi Szent Benedek-rend története, Pannonhalmi főapátság I., s. 673., 1. 84.)

Opátstvo malo majetky na 41 miestach. Z jeho členov založili r. 1190 *Pastúchovské*, r. 1232 *Bélmármorkútske* a r. 1263 *Abrahámske opátstvo*. Pilíške opátstvo údajne bolo vzácnym a obľúbeným miestom arpádovských kráľov. V roku 1213 bán *Bánk* tu, pod Pilíšom, pri poľovačke zavraždil manželku kráľa *Ondreja II*. Kráľovná *Gertrúda* bola pochovaná v chráme tohto opátstva. Jej hrob po vykopávkach v roku 1977 aj našli. (Pest Megyei Hírlap z 1. januára 1978: Megtalálták Gertrúdis sírját /Našli hrob Gertrúdy/. Dr. László Gerevich o vykopávkach v Pilisszentkereszte.)

Pre uhorské národy tak tragické tatárske plienenie zanechalo svoje hrozné stopy po celej krajine. Strašnú cestu Tatárov značili všade oľadnené ruiny a mŕtvoly. Keď v lete r. 1242 sa rozleteli chýry o smrti *veľkého chána Ogodeja*, Tatári sa otočili späť a opustiac krajinu rútili sa na východ. Vo veľkejasti krajiny ani v jeseň 1241, ani na jar 1242 *neorali, nesiali*. Strašná bieda a núdza pustošila tých, ktorých tatárske vojská nevyvraždili, alebo do zajatia neodvliekli. Človek, ktorý sa skrýval v horách, alebo v trstinách, vyšiel zo svojho úkrytu a živil sa koreňmi a rôznymi bobuškami. *Kráľ Belo IV.*, ktorý sa zachránil len akýmsi zázrakom, musel znovu zakladať krajinu. Tatárske vojská neobišli ani Pilíške opátstvo. V roku 1241 cisterciánsky kláštor podpálili. Zhorela však len strecha, časť kníh, listín a nábytku. Pilíški cisterciáni sa skoro vrátili, kláštor si opravili a pomocou kráľa Belu IV. tak hospodársky ako i

právne boli postavení na svoje bývalé miesto. Žili tu ešte dlhé stáročia, hospodárili na svojej pôde okolo kláštora.

Medzitým sa s nimi všeličo postávalo. Mali také obdobie, keď sa morálne i hospodársky natoľko zvrhli, že iba zásahom kráľa boli v stave postavení na nohy. Ale boli aj časy, keď boli silní, bohatí, dokonca mali aj právo meča, a široko ďaleko mali veľkú autoritu.

Rok 1541 priniesol na kláštor a jeho obyvateľov ešte väčšie nešťastie ako Tatári. Po bitke pri Moháči,

kde bolo uhorské vojsko Turkami porazené, Turci postupne napredovali dovnútra krajiny. 7. septembra 1541 sa dostali až do *Budína* a ešte v ten deň *podpálili aj kláštor pilíšskych cisterciánov*.

Rehočníci statočne vyčkali až poslednú chvíľu, a len tesne pred príchodom Turkov, keď už inej možnosti nemali, utiekli z kláštora, nesúc so sebou iba niektoré najcennejšie veci, netušiac, že sa sem už nikdy nevrátia. Jeden z nich, *Georgius*, na vlastné oči videl, ako Turci vyvliekli na dvor kláštora jedného z jeho druhov a tam ho upálili.

Rehočníci pilíškeho opátstva sa utiahli údajne najmä v *Rakúsku*. (Zdá sa však, že tomu protirečí skutočnosť, že po odchode Turkov stredisko majú nie v Rakúsku, ale na Morave, v *Brne*). V r. 1541 celá Pilíšska župa sa poddala Turkom, a tak o zhorený kláštor sa nemal kto starať. Ba čo viac, po páde *Ostrihomu* *Turci dali rozobrať múry vyhoreného kláštora a odvážali kamene do Ostrihomy na posilnenie múrov ostrihomského hradu*. Prešli potom celé dve storočia a po pilíšskom cisterciánskom kláštore ostalo iba rumovisko zarastené burinou a krami. Za tak dlhý čas prešiel takmer do úplného zabudnutia.

Osudy pilíškeho opátstva podrobne a veľmi dôkladne opísal učitelia cisterciánskeho gymnázia v Páľkostolí *Remig Békefi*. Jeho obsiahle dielo pod názvom *A pilisi apátság története 1184-1541 (Dejiny pilíškeho opátstva 1184-1541)* vyšlo r. 1891 v Budapešti. Dielo je viazané do jedného, neskôr do dvoch

zväzkov. Nájdeme ho takmer vo všetkých archívnych a verejných knižniciach.

Treba ešte povedať, že existencia na jednom mieste dvoch odlišných mníšskych rehôt a prezentovanie iba jedného konkrétneho kláštorného rumoviska, nedostatok a často aj nepresnosť, ba zdá sa, že občas aj úmyselné skresľovanie niekdajšej skutočnej situácie a novodobých písomných prác, ako aj zvláštne

spôsoby pavlínov v potureckých rokoch, zapríčinili pomerne veľký chaos okolo týchto dvoch rehô a ich kláštorov. Tento chaos pociťoval ne jeden historik, ktorý skúmal históriu našej dediny, resp. týchto dvoch rehô, medzi nimi aj historik umenia *Dezső Dercsényi*, ktorý redigoval dielo *Magyarország m emléki topográfiája* (Miestopis umeleckých diel Maarska). Jeho V. zväzok má názov *Pest megye m emlékei* (Umelecké diela Peštianskej župy), v ktorom pod heslom *Pilisszentkereszt története* (História Mlynkov) píše nasledovne: „Na mimoriadne rozsiahle rumovisko, nachádzajúce sa v tzv. *Kláštornej záhrade* na istine ležiacej od obce na západ, ale v jej bezprostrednom susedstve, sa môže vzahovať tento novodobý záznam: „*Reverendi Patres ordinis S. Pauli primi Eremitae Pesthini In Pilisiensibus Sylvis habent rudera Monastery Sanctae Crucis.*”, (Békefi Remig: A pilisi apátság története II., s. 150.) i keď aj to je možné, že ruiny pavlínskeho kláštora sa podnes kdesi skrývajú, alebo že ten *rudera Monastery* spomínaný v tej listine ešte v roku 1725 stál, z čoho by vyplývalo, že jeho miesto môže byť totožné s farským kostolom postaveným v 18. storočí, ktorý je tiež pavlínskeho pôvodu. Pavlínske kláštory zničené v tureckej dobe pavlínski mníši po oslobodení si vyhľadávajú a za iatkom 18. storočia na tento majetok si znovu získajú darovaciu listinu postavili tam nové kostoly. Vyššie uvedený listinný údaj odzrkadľuje už tento stav. Avšak je ťažko pochopiť, - aj keď dedina vtedy už patrí peštianskym pavlínom - že vedľa nej zakreslené a podnes tam jestvujúce rumovisko istá chotárna mapa z roku 1766 s označením *Joh. Jäger ing-geom. nazýva rudera Monasterii Cisterciensis*”. (Mapa ing-geom. Johana Jägera z r. 1766. OL. Kamarai térképek /116.sz./ S-11, 51/a.) V roku zhotovenia tejto mapy totiž peštianski pavlíni - na mieste svojej kaplnky postavené v roku 1757 - stavajú farský kostol, ktorý tam stojí podnes. Stavajú ho zemepáni súdnou cestou späť získaného majetku, *oni sú aj znovuzakladateľmi obce* (hľa, opäť jedno tvrdenie, že naša dedina po tureckej dobe bola nie založená, ale *znovuzaložená!* - pozn. G.P.) a duchovnými pastiermi jej obyvateľov. *Jäger*, renomovaný geometrus (zememera) by sotva bol písal na rumovisko dnešnej *kláštornej*

záhrady označenie *monasterii Cisterciensis*, keby to boli pokladali za totožné s pradávnyim kláštorom pavlínskych zemepánov.

Ale nepredbiehajte udalosti. Po odchode Turkov z Uhorska, cisterciáni, ktorí v tom čase svoje stredisko mali už v Brne (hľa, vraj toho času utiekli do Rakúska a stredisko majú v Brne!) v čele s opátom *Floriánom Nezorinom* pomysľali na znovupostavenie svojho bývalého kláštora. **13. novembra 1712** vyslali na miesto zrúcanín *Bernarda Widenmana*, predstaviteľa pilíškeho opáta, aby si obhliadol stav kláštora a jeho okolia. A tu sa začal spor medzi pavlínmi a cisterciánmi.

20. novembra 1712 prior peštianskych pavlínov, *Imre Bakay*, protestuje u vacovskej kapituly. Cisterciáni boli prekvapení, že si pavlíni kladú nároky na ich majetok. Medzi r. 1744 až 1748 spor prebieha už pred kráľovskou tabulou, zdôhavo a časťými pojednávaniami. V roku 1746, 22. a 23. mája v *Pilíšskom Santove* (dedina na 3 km od Mlynkov, resp. od rumoviska cisterciánskeho kláštora) prebiehal výsluch svedkov. (Békefi Remig: A pilisi apátság története II., s. 150.) Medzi svedkami boli pomázski a obánski

Srbi, a tiež aj *santovskí Slováci*. Výsluchu boli podrobení aj *Martin Remeš*, *Martin Voderaczky* (správne: Voderadský) a *Jakab Terkal* (správne: Jakub Trkal).

Súdny proces sa skončil - ťuď sa svete - výhrou peštianskych pavlínov! K ich menu sa viaže **znovuzaloženie niekdajšieho Pilíša**, dnešných Mlynkov. Dedina, aj jej celý chotár bude ich majetkom, t. j. *zemepánom dediny a jej chotára bude peštianska pavlínska rehoľa*. To sú však už zaťiatky nasledujúcej kapitoly, zaťiatky nových dejín Pilíša, dnešných Mlynkov. A tie vyššie uvedené mená budú z tohto hľadiska veľmi zaujímavé.

X X X

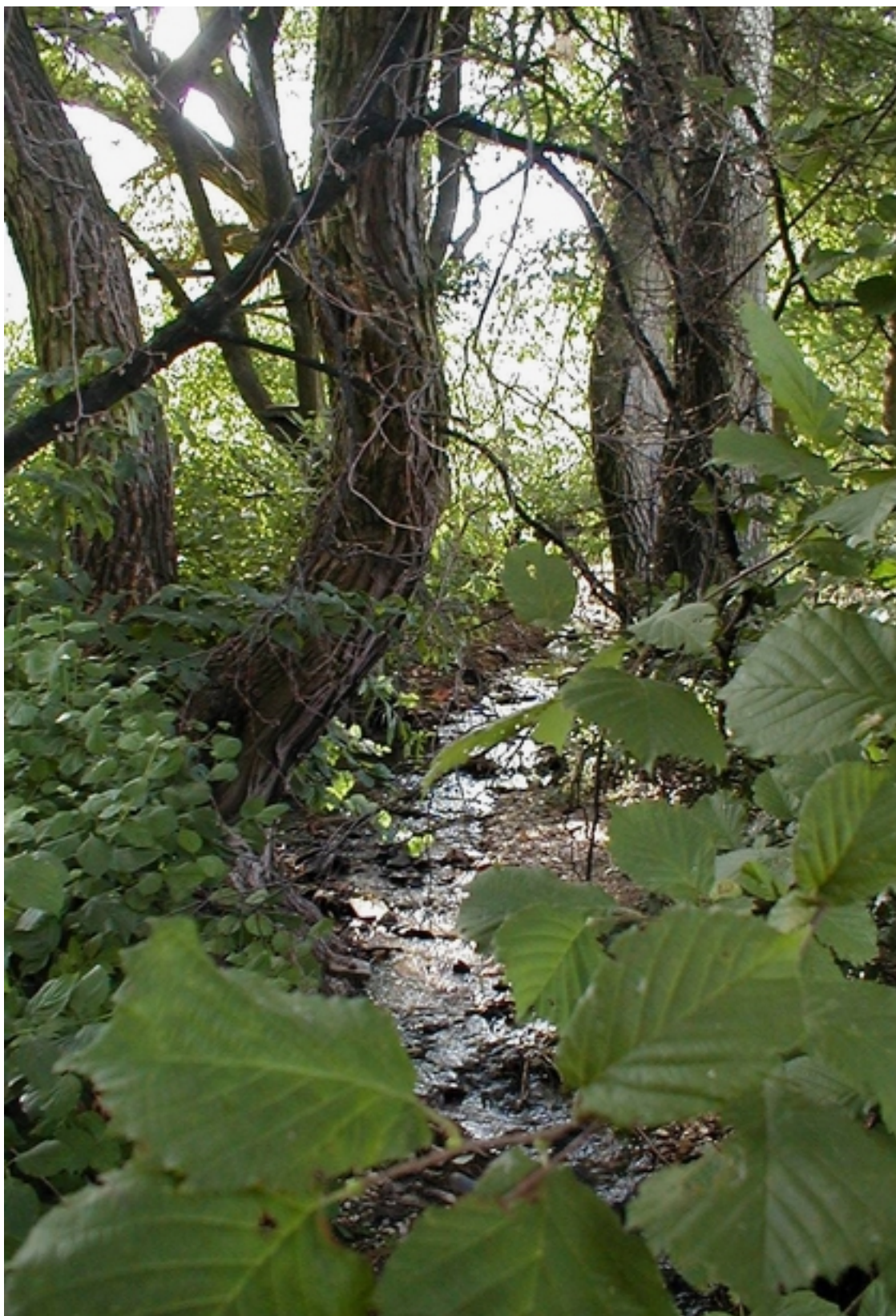
Dnes už vykopávky jednoznačne určili, že rumovisko ležiace od Mlynkov na západ v ich bezprostrednom susedstve, ktoré Pilíšania poznajú ako „**Klášter**“, je *totožné s pozostatkami niekdajšieho cisterciánskeho kláštora*. V obrovskej záhrade blízko dediny nájdeme neobyčajne rozsiahle pozostatky *dvojloňového chrámu*, základy pekne vykresaných kamenných stĺpov, vydláždenú podlahu, obrisy oltára, a okolo chrámu základy hospodárskych budov. Vzorkované dlažobné tehly, aké sa tu našli, sú doteraz známe výlučne z cirkevných, a síce niekdajších premontrejských alebo cisterciánskych stavieb. Tieto tehly sú predkami v 13. a 14. storočí vyrábaných dlažobných tehál (celkom sú im podobné), ktoré poznáme jedine z francúzskych kláštorov cisterciánskych rehôľ. A na dôvažok - ako sme o tom už hovorili, - poznáme aj *mapu z roku 1766* od známeho inžiniera-geometrika **J. H. Jäger**a, ba môžeme tu spomenúť aj ďalšiu mapu z rokov 1762-1765 od **S. Zeller**a, obidve znázorňujú aj vedľa dediny ležiace zrúcaniny kláštora, a hoci dedina už patrí pavlínom, zrúcaniny sú označené poznámkou: „**Rudera monasterii Cisterciensis**“. (OL. Kamarai térképek /116.sz./, S-11, 52. Pilisszántó /Pilissvörösvár, P.

Szentkereszt, Csobánka/. Cop. Zeller S. Farebná latinská mapa.)

Historici sa už dávnejšie zaoberali pôvodom tohto rumoviska. Prvý bol už spomínaný **dr. Remig Békefi**, ktorý po vydaní svojho veľkého diela o histórii pilíškeho opátstva, hneď v nasledujúcom roku pristúpil aj k praktickému preskúmaniu objektu svojej teórie. Pod jeho vedením v roku 1892 sa tu začali *prvé vykopávky*. V roku 1913 sa v týchto prácach pokračovalo, teraz už pod vedením **Pétera Gereceho**. Na základe týmito dvomi bádateľmi dosiahnutých výsledkov riaditeľ *Archeologického ústavu Maarskej akadémie vied* **dr. László Gerevich** a jeho spolupracovníci v 1970-tych rokoch vylúštili tajomstvo tohto rumoviska. Podľa dr. L. Gerevicha *opátstvo vo svojom rozkvet*e *vyzeralo nasledovne*:

„Rozprestieralo sa na *prekrásnom mieste* v horami obklopenom údolí na 7 jutrovom obrovskom území medzi Chotárnou skalou a Pilíšom. Malo *kostol dlhý 60 m., jedáľnu sieť dlhú 35 m.* Obklopovala ho *stĺpová chodba a vedľa ci*el, v ktorých mnísi bývali, bol *postavený celý rad dielní*. Podľa zápisov: *okrem mníchov často sem chodili aj rôzni francúzski majstri, predovšetkým stavitelia*. Tento kláštor, ktorý bol aj významným kultúrnym a hospodárskym strediskom, francúzski mnísi dali postaviť v tom ranogotickom štýle, ktorý sa práve z Francúzska rozšíril po Európe. Majstri dielní tohto kláštora pracovali aj na *ostrihomskom kráľovskom paláci*, a tiež aj na *prestavbe katedrály*. Cisterciiti sa vyhýbali *prepážaniu priestorov*, ich stavby charakterizovala *presnosť*. Štýl, ktorý vytvorili, bol zo všetkých ohľadov *pokrokovejší, modernejší*. Počas vykopávok vysvitlo tiež, že *na mieste opátstva predtým už stála podobná budova*, bol to *benediktínsky kostol s kláštorom*, ktorý *Francúzi často ne rozobrali a zabudovali do nového kláštora*. Natrafili sme na *mnohé nepoškodené pletencové palmetové primitívne klasicistické pozostatky stien a*

kameňov.”

O spôsobe života tunajších ľudí všetci prezrádzajú tie desiatky predmetov dennej potreby, ktoré počas vykopávok po stáročiach opäť uzreli svetlo sveta. V tejto súvislosti dr. L. Gerevich medzi inými povedal:

„V budovách opátstva vodu zabezpečoval vodovodný systém, zhotovený z kameňa a vypálených keramických rúr. Aj kanalizačná sieť bola zhotovená z kameňa. V jednom takomto kanáli sme našli zlomenú peň jedného z opátov zo 14. storočia. Kto sa toho asu v eráre predstavil touto peňou,

platili mu tam cengavým zlatom. Preto, keď opát zomrel, peňažníci mu zlomili, aby ju nikto nemohol zneužiť. Do inventáru sme zaradili veľké množstvo kameňov. Zložili sme z nich aj jeden sarkofág. Na základe jeho ozdobných prvkov sme usúdili, že v tomto sarkofágu mohli pochovať iba kráľ. Bravúrnym pátraním a trochu šťastia sme natrafili na darovaciu listinu kráľa Belu IV., v ktorej stojí, že cisterciánskemu kláštoru daruje pozemky, lebo mu matku dôstojne pochovali. Z toho vyplýva, že v chotári Mlyňkov v zručaninách kláštora leží hrob Gertrúdy, manželky Ondreja II., ktorú podľa histórie zabili pri pilíškejskej polovačke.” (Pest Megyei Hírlap z 1. januára 1978: Megtalálták Gertrúdis sírját /Našli hrob Gertrúdy/. Dr. László Gerevich o vykopávkach v Pilisszentkereszte.)

Samozrejme, našim cieľom ani zdaleka nemohlo byť, aby sme dali úplný prehľad dejín týchto dvoch rehôv. Mohli sme tu podať z ich histórie len krátku ukážku, vzbudiť voči nim pozornosť a naznačiť literatúru, z ktorej sa záujemci môžu o nich ďalej dozvedieť. Niektoré diela sme už spomenuli, iné ešte nie, preto bude užitočné, ak si ich tu na jednom mieste zhrnieme.

Úryvok z monografie

Gregora Papuka Mlynky a okolie

Vyd.: Samospráva obce Mlynky

a Spoločnosť Fuhl BT (r. 2000)

www.oslovma.hu/XXX/MlynkHis.rtf [2]

www.oslovma.hu/XXX/PsztkTor.rtf [3]

Zdroj článku: <http://www.oslovma.hu/...> [4]

Kategórie článkov: [Atraktívne miesta](#) [5]

[História](#) [6]

Adresa zdroja (modified on 23.12.2013 -

20:22):<http://www.sturovo.com/drupal/378/doba-piliskeho-opatstva-pavlinskej-rehole>

Odkazy

[1] <http://www.sturovo.com/drupal/378/doba-piliskeho-opatstva-pavlinskej-rehole> [2]

<http://www.oslovma.hu/XXX/MlynkHis.rtf> [3] <http://www.oslovma.hu/XXX/PsztkTor.rtf> [4] <http://www.oslovma.hu/index.php/sk/historia/166-historia3-historia3/1076-doba-piliskeho-opatstva-a-pavlinskej-rehole> [5]

<http://www.sturovo.com/drupal/kategorie-clankov/atraktivne-miesta> [6]

<http://www.sturovo.com/drupal/kategorie-clankov/historia>